

Bedstemors Jul

Forord

Min bedstemor på mødrene side Maren Sophie Olsen blev født og opvokset i Landerslev i Hornsherred i Nordsjælland. Det følgende er et uddrag af en collage om hendes og hendes husbonds liv "Sophie & August" samlet af Kitty Møller. Uddraget handler om Sophies erindringer om hvorledes julen blev fejret i hendes hjem i 1860'erne og 70'erne og er formentlig nedskrevet engang i 1930'erne.

Det er ganske tydeligt, at vi er på besøg hos en ganske velstående familie, men dernæst har det slået mig hvor tiderne er skiftet. Sophie nævner, at der ikke er nogen forventning om gaver eller juletræ og at hovedretterne ved juletid er 'suppe' (hvad slags suppe??), "sort pølse" og æbleskiver med rosiner (!). Ingen tale om risengrød eller gås eller flæskesteg. Det ser ud som om Sophies største forventninger er knyttet til det at få nogle solide måltider af kødet af den nyslagtede gris og at få nye klæder.

Jeg kan heller ikke lade være at fremkalde hendes afsluttende bemærkning: "Arbejdet er en glædes Kilde som der ej udtømmes kan!" Hvormange vil i år 2014 være villige til at skrive under på den erklæring??

Bedstemors jul:

"Juleforberedelserne i Hjemmet begyndte gerne efter 1st Søndag i Advent.

Skrædderen blev tilkaldt for at sy til alle 4 Brødre og min Far. Thi alt Tøj var jo den gang hjemmelavet. Mor og Pigerne havde travlt med at karte og spinde. Thi det skulde jo helst være fra Hånden inden tredje Søndag i Advent for der skulde jo ogsaa strikkes Strømper til os alle. Den gang brugte man ikke Købestrømper. Sypige skulde vi ogsaa have og hun hed Dorthe og var fra Gerlev hende elskede jeg og var glad naar hun traadte indenfor vor Dør for saa vidste jeg at det gjalt nye Hvergarns Kjoler (stof m. kæde af høgarn og islæt af uld) og ny Forklæder.

Naar vi naaede tredje Søndag blev Spændingen stor. I all disse 4 Uger blev der hver Aften sunget meget som der blev, men saa var det Julepsalmer som vi lærte i Skolen. Tiden gaar og nu er vi lige op mod 4 Uger i Advent saa tæller vi ikke mere Uger men Dage.

Den store gris skulde slagtes og det var jo for os en Begivenhed som næsten kunde holde os vaagen hele Natten thi vi fik Lov at komme op tidlig den Morgen. Det gjalt om at have lagt Tøjet godt tilrette om Aftenen thi vi havde jo kun en sølle Tællepraas at se ved hvis vi da havde faaet Lov til at have Tændstikker ved Siden. Naar Mor listede sig ud af Sengen i den tidlige mørke Morgenstund, saa vidste vi at nu skulde der fyres under den store Kedel thi der skulde jo kogende Vand til at skolde Grisen i og naar vi saa endelig kom i Tøjet og ud i Bryggers og Køkken kan det nok være det var morsomt. Man talte højt i Munden paa hverandre blot nu Manden vilde komme som skulde stikke Grisen. Slagter Hans blev han kaldet og han gik fra Gaard til Gaard og slagtede og han satte stor Pris paa de vaade Varer.

Mor stod i Døren med sin pænt skurede Ballie og Slev samt gryn, tænk om nu Hans havde sovet over sig og slet ikke kom. Vandet kogte og sydede, pludselig hørte vi Raab: "Der er han", og saa var alting godt og selvfølgelig skulde han først ind og have en kop Kaffe med en Dram i, men saa var han ogsaa oplagt, flink og dygtig. Mor var ren og pæn naar hun gik ned med sin Ballie. Selvfølgelig skulde Grisen først vaskes og pudses der paa Halsen hvor det Dødbringende Stik skulde gives. Ondt gjorde det paa os Børn, men vi vidste jo at saadan maatte det ske. Mor gik saa ind stadig rørende i Grynene thi Blodet vilde ellers levre. Da saa det var overstaaet og den døde Gris laa der maatte Hans og de øvrige atter ind at have en lille forfriskning. Det kogende Vand blev saa baaret ud i et stort Kar hvori Grisen blev lagt og det skulde gøres hurtig og behændigt at den kunde blive hvid og smuk og saa blev den hængt op i den gamle Port og det gør den vel den Dag i Dag naar der slagtes.

Nu nærmer vi os stærkt mod Jul nu tæller vi ikke mere Uger men Dage. Travlt ude og inde thi alt skal være rent og pænt. Travlhed er der med Grisen der skal koges sorte Pølser, Medisterpølse, Pressesyfte, Finker o.s.v. og aldrig syntes jeg sorte Pølser smagte saa godt som hjemme hos Mor. Selvfølgelig hjemmekjærnet godt Smør som Mor var en Mester i at lave. Nu tæller vi ikke mere Dage men Timerne. Tænk naar vi har sovet i Nat er det lilleJuleaftensdag.

Mor har selvfølgelig travlt. Har hver Dag været meget tidlig oppe jeg tror næsten Kl. 4. Alle maatte vi Hjælpe til. Drengene ude hos Far i Staldene og vi Smaapiger inde. Henimod Aften saa vi Mor havde travlt med at røre Æbleskiver i en meget stor Gryde og da glædede vi os til de dejlige store Æbleskiver med Rosiner i. Mor stod bøjet over ilden i flere Timer og bagte thi det skulde gøres Akurat ikke spille Dejen. Af store Kager blev der kun bagt Julekage eller Søsterkage. Smaakager var der slet ikke Tale om i Mors Tid. Jeg tror nok vi fik en Kop Kaffe til Æbleskiverne Lillejuleaften og saa gik vi glade i Seng. Tænk i Morgen var det Juleaften ikke fordi vi ventede paa Gaver eller Juletræ thi det brugte man ikke den Gang paa Landet hos Gaardmændene men alligevel hvor var vi glade for Julefesten. Gladets naar Pigerne begyndte at dække det lange Bord med den Snevide Dug og de tre Lys som ikke maatte flyttes fra Bordet den Aften men der blev brugt en Lysesaks.

Mor havde selvfølgelig travlt i Køkkenet. Suppe var en selvskreven Ret til Juleaften. Naar Skumringen faldt paa begyndte vi at pudse os. Jeg tror nok Far altid var den første som ønskede os glædelig Jul og dernæst de store af Børnene. Alle skulle vi sige naar vi kom ind: God Aften glædelig Jul Helsen og Sundheden og alt hvad kært er. Det var svært at komme igennem for et Barn i 8-10 Aars Alderen og jeg ved, at jeg

maatte løbe mange Gange fra Døren og ud i Gaaarden til jeg endelig tog Mod til mig og kom indenfor Døren og fik det alt sagt, men da var Glæden ogsaa overmaade stor.

Mor tror jeg nok var den sidste som kom ind og ønskede os alle glædelig Jul. Og saa kom vi alle til Bords om den dampende Suppe. Far sagde i Jesu Navn før vi begyndte og efter Spisningen sang vi mange dejlige Julepsalmer og først da var det Jul. Hen paa Aftenen blev der atter dækket Bord og da var det Kaffe med Æbleskiver. Saa gik vi til Sengs med Tak til Far og Mor for den dejlige Juleaften. De ældre blev vistnok lidt længere oppe og morede sig med at spille Kort dog tror jeg ikke om Penge.

Julemorgen var det atter dejligt at vaagne op thi vi vidste at der atter var dækket et langt Bord med alle gode sager af Grisemad. Derefter skulde Far og Mor og vi alle til Kirke. Vi havde to Kirker at gaa i baade Draaby og Gerlev omtrent lige langt til hver og vi fordelte os saa til begge Sider. Far spurgte os altid naar vi gik: Har i en Skilling Børn til Kirkebøssen thi den maatte ikke glemmes. Desværre tænker ikke de Unge saadan i vore Dage.

Vi var undertiden ogsaa til Bal paa Dalby Kro i julen sammen med vore ældre Brødre og mange unge tog Del i Dansen. Det var hyggelige Baller og vi havde en udmærket Vært i gamle Jeppe. Vi føllte os altid trygge naar hans store stoute Skikkelse færdedes i blandt os. Det sidste Ord Mor altid sagde til os naar vi drog af Sted, var dette: "Lad mig nu se at I er lige saa glade i Morgen, som nu i Aften naar I drager af Sted". Det var ingen lang Prædiken, men dog tilstrækkelig saaledes at jo ældre jeg bliver des mere skønner jeg derpaa og takker derfor. Mor sagde ogsaa altid: "Arbejdet er en glædes Kilde som der ej udtømmes kan!"